

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy iven. Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját az **Ev. Őrálló szerkesztősége** címére **Rákoskeresztur** Pest megye, kell küldeni. — A bel- és külmissióra vonatkozó közlemények **Scholtz Ödön** lelkész, rovatvezető címére **Ágfalvára** (Sopronmegye) küldendő. ☒ ☒ ☒ ☒

FELELŐS SZERKESZTŐ:
NOSZKÓ ISTVÁN
rákoskereszturi lelkész.
Szerkesztő-helyettes:
NÁDASSY JÁNOS ny. lelkész.
Rákoskeresztur.
☒ Főmunkatárs: ☒
SCHOLTZ ÖDÖN ágfalvi lelkész.

A lap ára: Egész évre . . . . . 12 K
Félévre . . . . . 6 K
Negyedévre . . . . . 3 K
Egyes szám ára 40 fillér.
☒ Hirdetés ára oldalanként 40 korona. ☒

TARTALOMJEGYZÉK: VEZÉRCIKK: A pénz beszél. — CIKKEK: A nagyerezdsi egyezség áldásai
Irta Varga Gyula és Bohár László. — Irodalom. — Belélet. — Pályázatok és hirdetések.

A pénz beszél . . .

Irta: Kiss Béla.

A róm. kath. autonomia még érlelődés alatti javaslat s ez előre hirdetett „megváltónak“ már is készül a bölcsője, melybe ez elhelyezkedve: örömevé lehet minden katolikus embernek.

Bámulatos, hogy a közvéleményt mily könnyen meglehetett nyerni e törvényjavaslatba foglalt eszmének. Maguk a katolikusok sem tudják pozitíve, hogy e javaslat rájuk nézve mit foglal magában s mégis oly előszeretettel emlegetik, kívánják, követelik annak benyújtását, mintha biztosan tudnák, hogy valami nagyhatású, meglepetésszerű, eddig nem élvezett, de megkapni vélt előnyöknek birtokába való juthatását fogja e szerint eszközölni. S feltevésük reménykedésük — jogosult. Hiszen a miniszter maga jelentette ki a kultus-tárca költségvetésének tárgyalása alkalmával, hogy a javaslat készen van, csak még az időpont *nem alkalmas* annak tárgyalására. Székely Ferenc igasságügyi miniszter a javaslat *fontosságára* való tekintettel ezt az ügyet, nyugodtabb tárgyalási időszakra jelezte — kitolni.

Világos ezekből a szavakból először is az, hogy a javaslatban nagy meglepetések lesznek, melyre ez az időpont még nem alkalmas (pártpolitikai szempontból) másodsor, hogy e javaslat nagy izgalmakat fog provokálni, melyre ez az időszak szintén nem megfelelő (felekezeti szempontból.) S meglegedésszerű, izgalomkeltő intézkedés pedig nem lehet más, mint a nagy katolikus vagyonnak a főpapság kezére való játszása.

És hogy ez meglesz és hogy ez a *vagyon* válik majd a róm. katolikus renesans teljes megvalósításának leghatalmasabb eszközévé, azt

— az a szenzáció számba menő hiradás jelzi, mely szerint a fővárosban most egy „Hungária Bank részvénytársaság“ cím alatt olyan bank alakul, melynek vezetői róm. kath. főpapok és főurak lesznek. E bank 5 millió korona alaptőkével fog megindulni, melyet *ez évben* még 25 millió koronára fognak felemelni. E bank — a mint a klerikálisok szócsöve jelzi, teljesen felekezeti alapon, felekezeti tendenciával szolgálva fogja megkezdeni működését, a mennyiben csak *katolikus szervezetbe* tartozó egyéneket fog segíyezni s célja: a nagy és közép birtokok parcellázási és kisbérleti műveleteit financirozni. 12 500 darab 400 koronás részvényre oszlik s vezetője Zichy Géza Lipót gróf.

Aki az egyháztörténetből ismeri a klerikális műveletek óriási szövevényét, a papirendnek éles előrelátását, érdekeinek biztosítását, ki ismeri a pénznek eddigi szerepét a recatholizálás nagy mesterségében — azelőtt egy pillanatra sem lehet kétséges az a jogos feltevés, hogy a *katolikus autonomiában kilátásul helyezett óriási vagyon és az új bank felállítása egymással szoros összefüggésben állnak*; az sem lehet kétséges, hogy ebben a szegény világban a recatholizálás teljes betetőzését épen ez a bank fogja majd Isten dicsőségére elvégezni; nem lehet kétség, hogy a róm. kath. hatalomról és dicsőségről a legszebb fejezetet épen ez a pénz fogja majd megírni. Igen mert ott is érvényesülni fog az az általános mai igasság: a pénz beszél . . .

A klérus ugyanis jó előre tudja, sőt érzi, hogy Magyarországon hatalmát akkor fogja örök időkre biztosítani tudni, ha a pénznek, a vagyonnak kizárólagos birtokába jut, ha ez a pénz nem az egymást felváltó kormányok szeszélyes akaratától, a törvényhozás megbizhatatlan többségétől függ, hanem a klerus sajátjává, mely fölött

szabadon rendelkezhetik. És most a klérus fél egy hirteleen keletkezhető olyan áramlattól, mely könnyen megfoszthatja őt ettől a vagyontól, s mert tart attól is, hogy a még kapható, legalább is kilátásba helyezett — milliókat szigorubb intézkedések nélkül újból elvesztheti, szóval, hogy a nagy katolikus vagyonnak teljes birtokosa lehessen örök időkre — ezért kell a bank, ezért kell azt egy részvénytársaság tulajdon jogkörébe lekötöni már jó előre, hogy aztán az esetleges visszavétel teljes lehetetlen legyen, vagy legalább is megnehezíttessék.

És ez a nagy vagyon csak így válhat a második rendű célnek: a rekatholizálásnak is üdvös eszközévé. Csak ennek a vagyonnak birtokában siethet a főpapság a szervezetek útján az áttértett katolikusok felszegélyezésére, e vagyonnal lehet majd uralkodni azokon is, a kiket a szellem fegyverével nem lehet meghódítani; e vagyonnal lehet majd meghódítani: a kapzsiságot, szegénységet, sajtót, irodalmat, melyekkel együtt a rekatholizálás kész gyümölcse majd magától esik a klérus ölébe.

Ime az a titkosan felépített terv, mely régi bevett szokás szerint — hangzatos és közboldogulást célzó jelszavak alatt önző érdekek szolgálatát munkálja.

Végtelenül kellene félnünk e tervtől nekünk protestánsoknak s mégis nem tagadhatjuk el hogy részben örvendünk e merész vállalkozásnak. Örvendünk azért mert reméljük már a pénzügyminiszter eddig hangoztatott nézetéből is — hogy ez a pont lesz az, hol az állam: mint vagyoni hatalom összeütközik a klerikálizmussal mint vele szemben álló vagyoni hatalmassággal. Reméljük, hogy ez a vállalkozás fogja megérlelni az illetékesek előtt a secularisatió gondolatát, melytől épen e hivatottak irtóztak leginkább. Reméljük, hogy közeledik immár az az időpont, melyben beteljesedik gróf Tisza Istvánnak a ref. papásggal szemben hangoztatott, a secularisatióról tett ama óhaja, hogy ezt elsősorban a róm. kath világi elemnek s a nagy társadalomnak kell megvalósítani. A Lukács miniszter szava, mintha ezt a tavaszt jelző első fecske volna.

Adná Isten — hogy e reményünkben ne csalatkoznánk.

A nagygereszdi egyezség áldásai.

I.

Az egyházi lapokból arról értesültünk, hogy a nagygereszdi egyezség betetőzése végett még valami közös felsőbb bíróság felét akarnak állítani. Isten őrizzen meg ettől bennünket! A nagygereszdi egyezsége már nagy szükség nincs, azt el kell törölni. Annyi annak a §-a, oly sok mindenféléről akar intézkedni, hogy

amidőn alkalmazni akarjuk, látjuk, hogy lehetetlenség végrehajtani, — *testvériség helyett testvéritlenséget szül.* Még pedig eddig nem tudok esetet, ahol békesség és nyugalom járt volna nyomában. Sokkal célravezetőbb, ha a sok § helyett általános elveket állapítunk meg, melynek keretében egyesülhetnek a prot. hívek ott, ahol a szükség kívánja. Ezen egyezség történéjéig mindig a két egyház felsőbb hatósága tudtával, közbejöttével.

Nincs szükség a nagygereszdi egyezsége! Ma már mind a két prot egyház annyira szervezte misszió körét, összeszedte szórványbeli báránykáját, hogy nincsen külön szükség a nagygereszdi egyezség intézkedéseire. Sőt merem állítani tapasztalásból — két misszió kört szerveztem — hogy a missziók felállítására sokszor ellentétbe hozza egyházainkat a nagygereszdi egyezséggel. Nem sikerült a gyenge egyházainkat fontos missziói helyeken egyesíteni, éppen azért, mert mindegyikünk nagy súlyt helyezett arra, hogy ott külön lelkészi állás szerveztessék, ily szervezéseknél pedig csak akadályul szolgált a nagygereszdi egyezség. Minek tehát az akadályt fentartani. Napjainkban riikán szorul egyik prot. fél a másik prot. lelkész szolgálatára. De ha éppen reá szorul akár iskola, templom, temető használatával, erre nézve gondoskodik részben a világi törvény, részben intézkedjenek esetről-esetre a prot. egyházi hatóságok.

De mint mondtam, ha végre akarjuk hajtani a mostani § okat, csak bonyodalom s háborúság származik abból. Sokkal jobb e helyett időről-időre, esetről-esetre való egyezkedés azokra nézve, akik akarnak ilyesmit. De a kényszerítéssel nem érjük el azt, amit el akartunk. Ott van pl. a 12. § c) pontja. Ennek alapján nálam egy vagyonos ref. uri ember, akinek pedig neje egyházunkhoz tartozott, nem fizetett egy fillért sem, mert a birtok a ref. férj nevében állott s mi állami adó után fizetjük s vetjük ki az egyházi járulékot, már most azért vetettünk volna adót a ref.-ra, hogy azt az összeget beszolgáltassuk a tőlünk 20 klm.-re fekvő ref. egyháznak, tehát mi annak végrehajtói lettünk volna minden ellenszolgáltatás nélkül, amely gyülekezet semmit se vetett ki a nálunk lakó hívére!?

A gazdag ur nem fizetett semmit se hozzánk, se máshova, — kinevetett, nagygereszdi egyezségünkre hivatkozva — mig ha ez az egyezség nincsen, igen valószínű, hogy jószántából is fizetett volna, már csak nejeire való tekintetből is.

Mit használ pl., hogy benne van az egyezségben, hogy 6 klm.-en belül azon egyházhoz kell a prot. híveknek csatlakozniok, amelyik egyháznak ott lelkésze, illetve szervezett gyülekezete van, ahol a lelkésznek az egyezség szerint kötelessége mind a kétféle ev. gyermekeket tanítani. Ennek ellenére megtörténik Zalaegerszegen, ahol van ev. lelkész, hogy mégis kényszerítik a 22 klm. távolságra lakó Barabásszegi ref. lelkészt, hogy járjon be hitoktatásra Zalaegerszegrre. Már most tél, fagy, víz idején, mennyi idejébe, fáradozásába kerül annak a szegény ref. lelkésznek a hegyek közül rossz falusi szekéren bejárogatni néhány tanulóért, akiket szépen eltanítgatna az ev. lelkész az ev. gyermekekkel. Hol van itt az egyezség betartása, hol a kölcsönös bizalom, jóakarát, testvériség. Mikor jön el az ideje annak, hogy ne legyünk féltékenyek egymásra s ne aggódjunk, ha egy ref. ember ev. papot, vagy egy ev. hívő ref. papot hallgat!

Mig Zalaegerszegen a misszió-egyház szervezve nem volt, békében éltek mind a két prot. egyház hívei, szorgalmasan eljárta a ref. nép is az ev. istentiszteletre, amelyet időnkint a szomszéd ev. lelkész tartott.

Midőn szervezkedtünk s a nagyerezsdi egyezés szerint a reformátusoknak, mint kisebbségnek hozzánk kellett volna csatlakozniok — megszűnt a békesség, az egyezés nem jött létre. Külön alakítottak fiók-egyházközséget s a 22 klm.-re fekvő Barabásszeghez csatlakoztak. Így azután minden adózástól szépen megmenekedtek. Nem akarok több vizályt keltő adózási dologra reámutatni — most is van egy peres dologunk Zalában —, csak azt kérdem ezek után: mi a csudának az a nagyerezsdi egyezés?! Hogy egy szabályrendelettel s paragrafus özönrel több legyen, de amelyet végre nem hajthatunk s ha végre akarjuk hajtani, kész a perpatvar, civakodás: kit illet a báránnyák lenyírt gyapja? Régen talán jó volt az az egyezés, de ma már nincs reá szükség. E helyett, mint említettem, általános elveket kell megállapítani, melynek alapján egyezkedhetnek a hivek, kinek-kinek tetszésére hagyni: akar-e csatlakozni a másik prot. egyházhoz, vagy sem? Fizessen mindegyik oda, ahova tartozik.

Több bizalom, jó akarat egymás iránt s lesz békesség, lesz szivesség egymás közt — ehhez pedig nem kell a nagyerezsdi egyezés, sem §. özön.

Varga Gyula, esperes.

II.

Jól benne voltam már a theológuskodásban, mikor a nagyerezsdi egyezésről először hallottam. Megdobbant a szívem egy mondhatatlanul jóleső érzéstől. Az embereket egyszerre mintha jobbaknak, nagy célok érdekében egymást megértőbbeknek s az Úrhoz közelebb állóknak láttam, az egyház szolgálatára készülő magamat pedig mintha erősebbnek, bátrabbnak éreztem volna. Odaképzelttem aztán magamat a marburgi kollókviumra s úgy ítélttem, hogy azt a kapcsolatot, mit ott a két reformátor a kölcsönös elvi következetesség kibékíthetlenségében szétört, hazánkban megkezdtek egy — bár csak vékonyka, de mégis valóságos selyemszállal: az egymás rokonságát átérző testvériesülés selyemszállal összefűzni. Ugy gondoltam akkor, hogy ez a kézfogás bizonyosan letörölt egyet azokból a könnyespekből, amik ott Zwingli szeméből csordultak, s bizonyosan elsimitott egyet azokból a redőkből, amiket ott Luther homlokára szántott a meggyőződés hajlíthatatlansága.

Csalódtam. — Talán azért, mert elfeledtem, hogy a magyar reformátusok nem annak a Zwinglinek közvetlen örökösei, aki — bár rendíthetetlenül állt a maga igazában, — az ellentét ki nem békíthető élének láttára még könnyezni tudott; hanem örökösei annak a Kálvinnak, akit már az is kikököntetett türelme egyensúlyából, ha valaki egy sor csipkével többet szegett a ruhájára, mint ő jónak ítélte. Talán azért, mert szem elől tévesztettem azt a különbséget, mely a XVI. sz. Vittenbergje és Genfje, Luther evangelizációja és Kálvin reformációja között volt; azt, hogy Vittenbergben a minden áron való hódításnak ellentéteket tipró erőszakosságai csak akkor mutatkozhattak, amikor Luther Wartburgban volt, Genfben ellenben az elvek radikálizmusa mindig karöltve járt a sietésnek és bizonyos fokú türelmetlenségnek forrongásokat szülő cselekvésével. S elfeledtem talán mindebből levonni az örökösökre való következtetéseket.

Csalódtam. — Az elméletiek iskolájából a gyakorlatiak birokmezéjére lépven, fejsüggesztve kellett hamarosan Lutherrel vallanom: „Jhr habt einen anderen Geist, als wir.“ Lehet, hogy Luther ezt tisztán dogmatikai értelemben mondotta, de sajátságos, hogy én

kezdetől fogva önkéntelenül inkább a gyakorlati magaviselet és érvényesülni akarás módjára vonatkoztattam. S valószínű, hogy ha Luther nem a zwingliánusoknak, hanem a mai magyar kálvinizmusznak mondotta volna ezt, nem tisztán csak dogmatikai értelmet gondolt volna hozzá. S ha továbbá az Egyezés megkötésekor az illetékes faktorok megérezték is a hittani eltérések mögött rejlő elvi nagy rokonság tiszta lehetőségét s a kétféle Geist egy oltáron összeölelkeztethetőnek tünt is fel előttük: a gyakorlati harcolás mikéntjére nézve Luther mondása ma is vág, sőt ma, az Egyezés óta sokkal kirívóbban vág, mint azelőtt gondolták.

Kevesebb keménység kellene a relativ értékű ellentétekkel s több éberség a rokonság kiáltó bizonyágaival szemben. Akkor lehetne egészséges Egyezés; így — lehetetlen.

Nem hiszem, hogy az Egyezés csak egy picike kis lépéssel is közelebb hozta volna a két egyházat egymáshoz. Sőt ellenkezőleg: egymásután ékelte közéjük a békétlenség és meghasonlás eseteit. — Nem hiszem, hogy az Egyezés erősebbé tette volna a két egyházat az ellenségekkel való harcban. Sőt ellenkezőleg: megnövelte az egymás iránti féltékenységet s az órállók figyelő gondját lassanként egymással szemben is lekötötte, szetaprózta. — Nem hiszem, azaz inkább: tagadom, hogy az Egyezés áldásai nyomán evang. egyházunk lélekvesztessége apadt volna. Sőt ellenkezőleg: tudok helyeket, ahol azelőtt volt ép fiók- vagy leánygyülekezetünk, de az Egyezésre hivatkozó testvéregyház kezét egy megvesztegető biztatással rátéve, hamarosan elreformálta azt. A nagyszékelyi evang. leánygyülekezet kis temploma pl. testvéreink jóvoltából ma holnap árván marad. Mert a mi szeretett atyáinkfiái kaphatók arra is, hogy tiszta lutheránus házasságból született gyermekeket — ha egyszer már ők keresztelhetők, — minden fennakadás nélkül a magukénak valljanak és suttymban meg is kaparítsanak. Kérde: quo iure? Egyszerűen a híres Egyezés védő burka alatt.

Hát méltóztassanak megérteni az idők és tapasztalatok hangos tanítását! Méltóztassanak belátni, hogy erre az Egyezésre — ha jobbat már csinálni nem tudunk, — semmi szükségünk nincsen. Jobbat csinálni akarni pedig — ezt is hozzátelhetjük, — hiú erőlködés ott, hol a másik fél rokotalan szeretetlensége ügyvédi szimattal keresi a réseket.

Más szellem az ő szellemük! Nem paragrafusokra, hanem egy kis rokoni méltánylásra, testvéri jóindulatra volna itt szükség. S mivelhogy ez nincsen, a paragrafus nem ér egy fabatkát.

Ha mindezekhez tekintetbe veszem még azt, amire az Órálló szerkesztője legutóbbi e tárgyú vezércikkében helyesen rámutatott, hogy t. i. egyházközségeink közgazgatási beosztottsága s anyagi erőink is jobban megengedik ma már hiveink behatóbb gondozását — csak akarat kell hozzá! — még a szórványokban is: úgy én a Nagyerezsdi Egyezséget nem betetőzendőnek még egy fő-főbírótság szervezésével (tudvalevő az is, hogy a tetőnek sokszor nem jut más szerep, mint hogy éppen csak védje az alatta levő risszrosszat), hanem — szólva egykori jeles princípálisom, a komáromi esperes használatával, — delendam esse censeo.

Sárszentlőrinc.

Bohár László ev. lelkész.

IRODALOM.

Tizenkét új könyv
az ifjuság és a családok számára.

Karácsony előtt egyszerre tizenkét csinos kiállítású könyvecske hagyta el a sajtót: a *Protestáns Család és Iskola* első évfolyamának 12 száma.

A vállalat szerkesztője Kapi Béla, körmendi lelkes, a kinek nevét és buzgó munkásságát különösen a „Harangszó” című nagy elterjedésnek örvendő néplap eléggé ismeretessé tette egyházunkban. A vállalat anyagi részét Wellich Béla, szentgotthárdi törekvő kiadó vette magára.

Bizonyára a legnagyobb elismerésre méltó már maga a nagy egyházi feladat, amelyet a vállalat maga elé tűzött, mely szerint „a lélek fejlődési fokozatára átvezetve oly iskolai — és népkönyvtár alapját akarja megvetni, mely gyermekeknek, ifjunak, felnőttek vallásosságára, erkölcsre, egyházszeretetre tanító könyveket ad kezébe.” Ki ne üdvözlönné ezt a törekvést örömmel? Ki ne kívánna a vállalkozásnak sikert, áldást? Hiszen egető szükség volt rá és sikerülte új életet hirdetne egyházunkban és hozzájárulna ahhoz, hogy magyarhoni ev. egyházunk olyan számot tevő tényező legyen a mai kor szellemi versenyében mint a múltban volt. Hála és elismerés a vállalkozásért! A vándor utra indult első 12 kötetnek pedig hozzájuk méltó fogadtatást kívánunk!

A kötetek a következők:

1. *Póla* Lajos, Aranyliget. Kedvesen csengő, szívre és értelemre egyaránt ható versei az ismert ifjusági írónak. A versek egyikét-másikat már ismerik gyermekeink; de mindenesetre örülnek majd, ha ezekkel a régi ismerőseikkel is találkoznak a többiek között.

2. *Dingha* Béla, Hol volt, hol nem volt... A szerző eltalálja a népies hangot. Meséi kedélyhez szólók s 8—10 éves gyermekeknek kedves olvasmányul szolgálhatnak.

3. *Albert* József, Túl az Operencián. Szintén mesés könyv a kicsinyek gyönyörködtetésére és gyönyörködtetve oktatására. Különösen kiemeljük a „Nótás szabót” és „Maki doktort”, amelyekben a naiv humor mulattat.

4. *Hamvas* József, „Mesés történetek” című kötetben józan életbölcsesség nyilatkozik meg allegorizáló elbeszélésben. A népiskolai felső és a közép iskolai alsó osztályok olvasmányai közé nyugodtan felvehetjük ezt a kötetet, amely mesterkéletlen nyelvezetével és tanulságos, de a tanulságot nem erőszakoló tartalmával megtalálja az utját a gondolkozni szeretők szívéhez. Különösen kiemeljük a „Mikor a homokóra lejár” című elbeszélést; de kevésbé tartjuk szerencsésnek a „Kápolna” címűt nagyon kiélezett s irányzatosnak tetsző meséjénél fogva.

Az 5. és 6. kötet egyháztörténelmi olvasmány s mint ilyen jó szolgálatot tehet az egyháztörténelmi tanításánál. *Borsos* István, pápai ref. tanár a pozsonyi rendkívüli törvényszék és „a gályarabok történetét” mondja el részletesen, itt-ott megkapó szemléletességgel. Néha a szónoki hangba csap át, amit jobb lett volna kerülni. Magának a tárgynak ismerete fontos ifjuságunkra annak igazolása végett, hogy amiért apáink annyit küzdöttek és szenvedtek, azt érdemes és szent kötelesség megőrizni. — Dr. *Maszyk* Endre „Képek az ókori egyháztörténetéből” cím alatt — ismert eleven és jel-

lemző stílusában szól az üldözött és diadalmaskodó egyházzól, amott rajzolva Ignátius, Justinus, Polykarpus és Cypriánus vértanúk életét, emiatt a haldokló óvilágot és Konstantin életét, majd a hitehagyó Julianus törekvéseit. Fokozza a munka értékét az, hogy a szerző szívesen szólaltatja meg az eredeti forrásokat, a melyek közvetlenül teszik a hatást.

A 7. 8. 9. és 11. szám alatt négy kötet elbeszélés következik: *Gyurátz* Ferenc, „Hősök kora. *Gagyhy* Dénes, „Mária nővér”, *Babay* Kálmán, „Nádfődeles házak alatt”, *Farkas* Mihályné, „Történetek az életből”. Mindegyik alkalmas arra, hogy a családok asztalán helyet foglaljon mint a serdültebb ifjuság és a felnőttek olvasmánya, de főleg *Farkas* Mihályné valóban mély vallásosságtól áthatott, jellemzés- és mesefűzés tekintetében egyaránt kiváló négy elbeszélése. *Gyurátz* Ferenc egyszerű magyaros stílusban átlátszó meseszövevéssel a szabadságért való lelkesedést és a hűséget dicsőíti. *Gagyhy* Dénes egy szegény családból származó, hivei javán munkálkodó ref. lelkész és egy nagyuri róm. kath. családból származó leányának eszményi szerelmét rajzolja. *Babay* Kálmán a szülőföld és a magyar népszereketének ápolására alkalmas életképeket nyújt. Kár, hogy egy helyen a protestantizmusnak azzal a téves fel-fogásával találkozunk, mintha az egy volna a korszellemmel való haladással, holott sokszor a protestantizmusnak szembe kell szállni a hibás korszellemmel.

A 10. és 12. kötet ismeretterjesztő és apologetikus természetű munka. Az első *Stráner* Vilmos, soproni theol. akad. tanárnak „A biblia az élet könyve” című munkája, amely világos, meleg, mindvégig lebilincselő modorban szól a biblia eredetéről, tartalmáról, céljáról és használatáról, végül válogatott bibliai szakaszokat közöl az élet különböző viszonyaira. Ezzel a nálunk hézagpótló munkájával *Stráner* nagy szolgálatot tett egyházunknak, amely csak akkor ujulhat meg, ha népünknek ismét a biblia lesz legmeghittebb barátja. Ezért erre a kis műre külön is felhívjuk az érdeklődők figyelmét. *Kap* Béla: „A boldogság könyve” című munkájában a keresztyén világnézetet ismerteti abból a szempontból, hogy ez biztosítja az ember igazi boldogságát. Alapgondolata: „Minden a tietek, ti pedig a Krisztuséi vagytok.” A könyvnek minden során az egyéni meggyőződés ereje és a szív melege sugárzik át. Akik *Smiles* iratait ismerik, itt hasonló modern könyvet találnak, teljesen evangéliumi szellemben.

Megemlítjük még, hogy egy-egy kötet ára csinos vászonkötésben, jó papíron, tiszta nyomással, 1 K 20 f. az egész sorozaté 12 K; díszesebb kiállításban, vizsgai és egyéb alkalmakra való ajándékokra alkalmas formában egy-egy kötet ára 1 K 80 f. Megrendeléseket Szentgotthárdra kell intézni a kiadóhoz.

Most már csak evang. népünkön, különösen pedig lelkészeinken, tanárainkon és tanítóinkon áll, hogy a 12 kötet megtalálja a maga vevő és olvasó közönségét. A törvény szerint népiskolai könyvtárra 50 filléryi beiratási díjat szedhetünk a gyermekektől. Mily könnyű lenne minden iskola számára *kiváloagni* és megszerezni a sorozatból az alkalmas könyveket, illetőleg ahol az iskolai könyvtár egyuttal népkönyvtárral van kapcsolatban az egész sorozatot.

Az első bátor lépés megtörtént. Az első adomány kezünkbe van s teljogosít arra a reményre, hogy lesz folytatása, ha mindjárt kisebb számú kötetekben is egyszerre s teljessül a lelkes szerkesztőnek az az óhajta, hogy a „Prot. Család és Iskola” nemcsak olvasó kö-

zönséget teremt magának, hanem lassanként nevelődhetik egy olyan irói nemzedék, mely minden műfajban igazi vallásosságot hirdet s minden írásában evang. egyházunk tiszta világnézetét szolgálja.

Pozsony.

Pröhle Henrik.

B E L É L E T.

Lelkész beiktatás. Az ujbársári ev. egyház új lelkészét, Hrusz Józsefet e hó 6-án iktatta be hivatalába Terray Gyula gömöri főesperes. Minthogy az ujbársári régi templom közigazgatásilag bezárított, a beiktatás a gömörispánmezői leányegyház templomában ment végbe. Az ünnepélyen Szentiványi Árpád tiszakerületi felügyelő is részt vett.

Lelkészválasztás Hisnyón. A hisnyói ev. egyház Terray Gyula gömöri főesperes és Heinzelmann Béla egyházfelügyelő elnöksége alatt e hó 7-én tartott közgyűlésén az egyház lelkészeül 6 pályázó közül egyhangulag Szlopovszky Károly bugyikfalvi lelkészt választotta meg.

Lelkészjelölés. A tállyai ág. hitv. evang. egyház-köztség f. hó 14-én megtartott lelkészjelölő közgyűlésén a megüresedett lelkészi állásra egyhangulag Vietórisz László szabolcsi missziói lelkészt és ifj. Olah Károly rozsnói esperes segédlelkészt jelölte és hívta meg próbaszonoklatra.

Lelkészválasztási hírek. Hodrusbányán Csicsmanecz János nagylaki segédlelkészt választotta meg az egyház f. évi jan. hó 7-én tartott lelkészválasztó közgyűlésén. — *Nagyszalánán* (Trencsén m.) Lanstyák Gyula budaszállási lelkész lett egyhangulag megválasztva. — *Vanyarczon* megejtették a lelkészjelölést. Maróthy Emil elhunyt lelkész állomására jelöltettek: Belicza András sziráki, Králik Ervin legéndi, Sztik Gusztáv felsőpetényi, Mráz Gyula Pál etrefalvi lelkészek. — *A nagylibercsei* lelkészi állásra jelöltettek: Tomala Kornél bábaszéki, Maczák György békéscsabai segédlelkész. — *A lipótszentiványi ág. h. ev. egyház* f. évi január hó 22-én az esperes elnöksége alatt közgyűlést tartott. A közgyűlés halál elismeréssel tudomásul vette Dományi Dezső cserépesi lelkésznek azt az értesítését, hogy a szentiványi lelkésziül történt megválasztásáról amely választás felelősséggel volt megtámadva, az egyház belbékéje érdekében önként lemondott, az egyház viszont az átköltözés előkészítéséből származó kiadásait 300 K-ban a lemondott lelkésznek megtérítette. Az egyház Peressényi Sámuel királylehotai lelkészt közös megállapodás folytán fogja egyhangulag lelkészeül megválasztani.

Hitoktatói tiszteletdíjak felemelése. Örömmel adjuk közre a vallás- és közoktatásügyi miniszternek f. évi jan. 9-én kelt 161801/911. sz. rendeletét, amelyben az egyházi főhatóságokkal közli, hogy a *középiszkolákban* működő hitoktatók óradíját heti egy órai tanításért 140 K-ban, illetve Budapesten 180 K-ban állapítja meg. A rendelet hiteles másolatban ekként hangzik: „A folyó 1911/12. tanév második felétől kezdődőleg a vallás- és közoktatásügyi tárca terhére díjazott hitoktatók jutalmát heti egy órai tanításért egy tanévre Budapesten 180 (egyszáznyolcvan), a vidéken 140 (egyszáznegyven) K-ban állapítom meg. Ahol egy középiszkolában az egy valláshoz tartozó tanulók száma 30, vagy kevesebb,

heti 4 óra fordítható az illető hit és erkölcsstan tanítására és heti egy óra az exhortációra. Ahol az egy valláshoz tartozó tanulók száma egy középiszkolában 60-nál kevesebb, de 30-nál több, heti 8 óra fordítható az illető hit és erkölcsstan tanítására és heti 1 óra az exhortációra. Ahol pedig az egy valláshoz tartozó tanulók száma egy középiszkolában 60-nál több, osztályonként heti 2 óra fordítandó az illető hit és erkölcsstan tanítására és két csoportban heti 1 óra az exhortációra. Erről van szerencsém a főtiszt. főhatóságot nagybecsű tudomás és további szíves intézkedés végett tisztelettel értesíteni. Budapest, 1912. jan. 9. Zichy s. k. — Azt hisszük, hogy e rendelet sok helyen nagy örömet fog szerezni, amennyiben az eddigi átlag 50 K heti 1 óráért járó tiszteletdíj 140 K-ra emeltetett fel, ami igen szép; valamint helyes és méltányos a tanórák beillesztésére vonatkozó intézkedés is, mert csekélyebb tanuló szám mellett is 4, illetve 8 hittanórát engedélyez a rendelet és 1 órát az exhortációra. Vajha ezen hitoktatói díjak kérdése az alsóbb fokú tanintézeteken is (polg. és elemi iskolák) rendeztetnék, ahol még az a szegénytelen állapot áll fenn, hogy egy heti hittanórát 30 K-val díjaznak.

A dunántúli ág. hitv. evang. egyházkerület soproni főiskolája (Theol. akadémia, Liceum, Tanítóképző intézet) 1912. február hó 1-én, a kaszinó nagyszobájában zártkörű táncmulatsággal egybekötött hangversenyt rendez. A tiszta jövedelem iskolai jótékony célra fordíttatik. Műsor: 1. *Hamar Gyula*: „Nem féltelek hazám!” (Szövege Madáchtól, zongorakísérettel ellátta Kapi Gyula). Éneklő a főgimn. vegyeskar, zongorán kíséri Simkó Dezső VII. o. tanuló. 2. *Balfe Mihály*: „A cigányzó” c. opera megnyitó zenéje. Előadja a tanítóképző-intézet zenekara. 3. Szavaltat. Előadja Káldi József II. évf. theol. akad. hallgató. 4. a) *Schubert F.*: H-moll Menuett. b) *Chován K.*: Magyar hangulatkép. Előadja zongorán Berecz Dezső VIII. o. tanuló. 5. *Kapi Gyula*: „Vidd el fecske, vidd, el...” Éneklő a tanítóképző-intézet férfikara. 6. *Pölzer Antal*: Nyitány. Előadja a főgimn. ifjúsági zenekar.

A Magyar Evangéliumi Keresztyén Diákszövetség ez évi febr. 2—4-ig tartja III. téli országos konferenciáját Budapesten, a Magyarhoni Egyetemes Evang. Egyház helyiségeiben, VIII. Üllői-ut 24. sz. alatt. A konferencia célja a szövetség jelszavának: „A magyar diákság evangelizálása ebben a diáknemzedékben” tettekkel való megkezdése. Programjából különösen kiemelkednek: báró Podmaniczky Pál ev. lelkész, Raffay Sándor ev. lelkész és theol. tanár, dr. Szabó Aladár ref. lelkész, Bilkei Pap István ref. theol. ig. és Takaró Géza ref. lelkész előadásai. A konferencia oda akarja tárnai a magyar diákság elé a keresztyén élet gazdag lehetőségeit a haza, az egyház, a társadalom s tanulmányaik számára; föl akarja ébreszteni a felelősségérzetet az egyénekben mindezek iránt való kötelességeikkel szemben, de rámutat a megoldás biztos módjára is. Erre a szövetséget multja nemcsak fölbátorítja, hanem kötelezi is. Rövid négy év alatt hét főiskolán 49 biblia-olvasóköriben 350 egyetemi és főiskolai hallgatót egyesített személyes életükre s minden hivatásukra messze kiható munkában. Egyébként elég csak éppen rámutatnunk olyan eredményekre, mint a liverpooli missziói konferencián 2060 egyetemi hallgató és hallgató között 11 emberrel való képviseltetésünk. Itthon a szociális és belmissziói munkában, kifelé az idegen országok legműveltebb elemeivel való nagyjelentőségű érintkezésben elég fontosnak látja munkáját arra,

hogy minden keresztyén ember érdeklődő figyelmét felhívja reá. Bővebb felvilágosítást, eddigi munkájáról nyomtatásban a napokban megjelent részletes beszámolót (ára 20 f) s a konferencia részletes programját kívánatra szívesen megküldi a szövetség irodája: VIII., Úllői-ut 1., I. e. 7. a. Budapest

Alapítvány és adomány a szentgotthardi ev. egyháznak. *Luthár* Pál volt tanító a szentgotthardi kisdud ev. egyháznak nesztora 1000 K-ás alapítványt tett a gyülekezet céljaira. A szerény anyagi viszonyok közt csendes visszavonultságban, magányban élő egyháztag részéről az áldozatkészségnek eme szép és meghatározó megnyilatkozása fényes tanujele az élő hitnek. — *Véssey* Sándor főrendiházi tag, egyházker. főügyelő és *Szell* Kálmán v. b. t. t., a szentgotthardi kerület országgyűlési képviselője 100—100 K-val járultak „Gyurátz Ferenc püspök szentgotthardi templomalap”-hoz. „Gyurátz Ferenc püspök szentgotthardi templomalap”-ja, melynek jövedelmét a gyülekezet által kibocsátott arc képek képezik, ma 1006 K-t tesz ki.

Az istvánvölgyi ev. egyház tiszteletbeli egyházi ügyészszé egyhangulag megválasztotta dr. Karner Lajost, verseezi ügyvédet.

Egyházmegyei tisztújítás. A *fejérmárami* egyházmegye elnökségének mandátuma lejárván, a szavazás elrendeltetett s a szavazatbontó bizottság f. hó 20 án Székesfehérvárott tartott ülésében az eredményt kihirdette. A felbontott s érvényesnek talált szavazatok-

ból megállapított, hogy az egyházmegye összes községségi esperessé egyhangulag *Jánossy* Lajos komáromi lelkészt és esp. felügyelővé egyhangulag *báró Solymossy* Ödön országgyűlési képviselőt, loósi nagybirtokost, a hadügyi tárca előadóját választotta. E két jeles férfit az egyházmegye bizalma ezuttal már negyedszer tün-tette ki. A szavazatbontó bizottság elnöke Gáncs Jenő alesperes az eredményt a megválasztottakkal táviratilag közölte. *Jánossy* Lajos esperest a következő tartalmu sürgönnyel: „a bizalom erejével egyhangulag a hit pajzsára emeltünk. Forró szeretet koszoruzza erős akaratod lelki világát” — *báró Solymossy* Ödönt a következő távirattal üdvözölték: „Fejér és Komárom ev. egyházmegyéje Méltóságodat felügyelőjévé választotta. Fejér jelképezze a nemes, tiszta örökséget, Komárom a legözhetetlen akarat-erőt, mellyel az Úr Sionát védi.” Boldog egyházmegye, ahol a szeretet és osztatlan bizalomja lelkeket állandóan fíly nemes harmoniában forrasztja össze. Bizonyára összes evangélikus egyházi köreink az egész országban jóleső érzéssel veszik tudomásul e választást.

Kiadóhivatal értesítése. Úgy az 1910. évi valamint az 1911. évi, tartalomjegyzéket jelen számunkban mellékeljük.

Pályázatok és hirdetések.

A Luther-Társaság Könyvkereskedése. (Üzletvezetők: Scholtz Testvérek) Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 51/a tisztelettel ajánlja a küszöbön levő **konfirmáció oktatáshoz** a következő kézikönyvecskét:

BÉLOHORSZKY GÁBOR. Evangélikus konfirmadusok könyvecskéje. 2. kiadás. Ára 40 f.
— *Evangelisch-christliches Confirmandenbüchlein.* Approbiert durch den General-Convent im J. 1904. Zehnte, verb. Auflage. Ára 40 f.
— *Wyucóvání evanjelických podlé Augš vyzn. Konfirmandu.* Schválené generalnym Konventem v. 1907. Ára 40 fillér.

BLÁZY LAJOS. Evangéliumi Káté. a konfirmáció és a katekizációtanítás melletti használatra. 9. kiadás. Átdolgozata: Török József. Ára kötve 60 fillér.

GEDULY LAJOS. Evangéliumi Káté. Népiskoláknak tankönyvül, konfirmandusoknak vezérkönyvül és ismétlősöknek kézikönyvül. Eng. az egyetemes gyűlés által 1899. Ára kötve 60 fillér.

HALTE, WAS DU HAST! Confirmandenbüchlein f. die evangelische Jugend. Herausgegeben von dem evangelischen Pfarramte in Sopron. 4. kiadás. Ára kötve 60 fillér.

KORENPÁL. Konfirmációkönyv. 2. kiadás. Ára 60f
— *Konfirnačna kniha 2. vydanie.* Ára 30 fillér.

Ugy a konfirmáció könyvecskékre, emlékalapokra, bibliákra, újtestamentumokra, énekeskönyvekre, imakönyvekre, valamint bármely irodalmi műre vonatkozó rendelést alázattal kérünk hozzánk juttatni.

Hitrokoni tisztelettel

A LUTHER-TÁRSASÁG KÖNYVKERESKEDÉSE.

Káplánt keresek. Német és tót nyelvben jártas legyen. Lehet német vagy tót nyelvű is. Javadalma: 600 korona, lakás, s mosáson kívül teljes ellátás.

Istvánvölgy, (Torontálm.) 1912. jan. 25.

1—1

Halva Gusztáv ev. lelkész.

Pályázati hirdetés. A lipthói ág. h. ev. egyházmegyébe kebeleztetett **szentiváni** egyházban megüresedett **lelkészi** állásra pályázatot hirdetünk. Az istentiszteleti nyelv tót. Az állomás nem kongruás. Az egyház már megállapodott egy jelöltben, akit egyhangulag akar lelkészévé megválasztani. Jelentkezések küldendők az alólírott espereshez a hirdetésnek az Ev. Órálóban történt megjelenés után nyolc napon belül.

Kelt Hybben, 1912. január 20.

Simkovic János,
esperes.

1—1

Dr. Burján József,
ker. feügyelő.

Pályázati hirdetés. A szászsebesi ágost. hitv. ev. egyházmegye konsistoriumának 47—1912. számú rendelete értelmében pályázatot hirdetünk a **kolozsvári** ág. hitv. ev. egyházközségben lemondás következtében megüresedett **lelkészi** állásra. A megválasztandó lelkész végzi magyar és német nyelven az istentiszteleteket, vezeti az egyháznak — rendtartásunkban és helyi szabályzatainkban előirt — összes ügyeit és tanítja a tanítóképzőkben a vallást.

Javadalma havi előleges részletekben évi 5000—öt-ezer—korona (ebből 2400 korona alapfizetés, 1600 kor. a hitoktatásért, 1000 korona ingyenes stóla váltság); természetben lakás és egy hold kert élvezete; ezen kívül az orsz. egyház pénztárából itteni szolgálatai után 3 évenként 8 ízben 200—600 koronáig terjedő, összesen 3100 K. korpótlék. A szabályosan fölszerelt pályázati kéréseket f. évi február 5-én déli 12 óráig kell beküldeni a szászsebesi ágost. hitv. evang. egyházmegye konsistoriumának. (Szászsebes.)

1—1

Kolozsvár, 1912. jan. 19.

Az egyháztanács.

Pályázat. A hegyaljai ág. hitv. ev. egyházmegyébe kebeleztetett **felsőkemencei** egyházközség **lelkészi** állomásra pályázat hirdettetik. Szolgálati nyelv tót.

Javadalma: Lakás, a hozzátartozó gazdasági épületek és kerttel; 16 kat. hold és 264 □-öl szántóföld; 5 kat. hold rét; 3 kat. hold és 1095 □-öl legelő illetőség után legeltetési jog; 25 kat. hold és 1508 □-öl erdő illetőség után esedékes fajárulék; munkaváltságban — ha a hívek szolgálománya nem vétetik igénybe — 400 kor. Terményekben: a hiványban részletezett fizetési kulcs szerint a hívektől járó búza, gabona, zab; zsellérektől a hiványban megállapított médozat szerint készpénz járulék. Offertoriumok; stóla; kongrua 972 kor. 36 fill.

Az írásbeli pályázatok és okmányok 1912. évi február hó 10-ig alulirt főespereshez Ózdra (Borsodm. Sh.) küldendők.

Kelt Ózdon és Miskolczon, 1912. évi jan. hó 14-én.

Turóczy Pál
főesperes.

3—2

Radwányi István
egyházm. felügyelő.

Pályázat. A tolna—baranya—somogyi ág. h. ev. egyházmegyébe kebeleztetett **kétyi** egyház **lelkészi** állására pályázat hirdettetik.

Az egyház nyelve német.

A lelkészi javadalmazás pénzértéke az egyházközségi tagok mostani létszáma alapján körülbelül 4000 korona.

A pályázatok kellően felszerelve 1912. január hó 31-ig fent nevezett egyházmegye főesperesi hivatalához Paks-ra (Tolnavárm.) küldendők.

2—2

! Protestáns gyülekezetek és iskolák !

rendeljek meg

iskolai- és gyülekezeti könyvtárak számára a

„Prot. CSALÁD ÉS ISKOLA“ könyveit.

Mindenki megtalálja benn a magáét

Minden kötet irodalmi értékű alkotás

! Ajándék- és jutalomkönyveknek különösen alkalmas. K. I. évfolyam.

Gyermekeknek:

1. Pósa Lajos: Aranyliget. (Vers)
2. Dingha Béla: Hol volt, hol nem volt. . . (Mesék.)
3. Albert József: Túl az óperencian (Mesék.)

Ifjúságnak és felnőtteknek is:

4. Hamvas József: Mesés történetek. (Elbeszélések.)
5. Gurátz Ferenc: Hősök kora. (Elbeszélések.)
6. Borsos István: A gályarabok története.

7. Dr. Masznik Endre: Képek az ókori és egyházi történelemből.
8. Gagay Dénes: Maria nővér. (Mese.)
9. Babay Kálmán: Nádfeleles hazák alatt. (Elbeszélések.)

10. Tráner Vilmos: A biblia az életkönyve. (Ismeretterjesztő)

11. Farkas Mihályné: Történetek az életből. (Elbeszélések.)

12. Kapl Béla: A boldogság könyve. (Jellemképző munka.)

Egy évfolyam 12 korona.

Egy kötet vászonkötésben 1.20 K. diszkötésben 1.80 K.

(Postaköltség 20. fillér.)

Gyülekezeteknek az évfolyamot megtekintésre megküldi a kiadóhivatal

Szerkesztő:

KAPL BÉLA ev. lelkész
Körmend.

Kiadó:

WELLISCH BÉLA
Szentgotthárd.

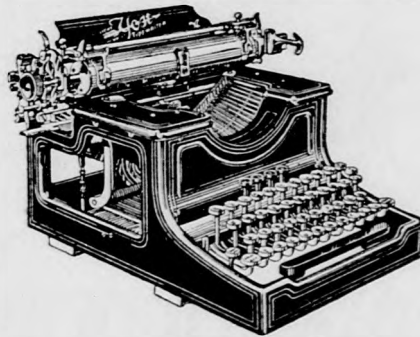
Korszakalkotó újítás az írógéptechnika terén

Automatikus váltó!

Az írássebesség 50%-os fokozása!

Csodás előny!

A látható írasu nem szalagos 15. sz. YOST

1912 évi modellje

az automatikus váltás folytán a legtökéletesebb, a leggyorsabb írásra alkalmas írógép.

Nagy betűk és jelek leírásánál a kéz nincs többé lekötvél!

A szököz (spácium), a váltó beállítása, a kocsitovábbítás, váltóvisszaállítás automatikusan történik.

Nem drágább a rendes gépnél.

Kérje vételezőlehetőség nélkül e gép bemutafásáf.

KÁLDOR M. YOST IRÓGÉP RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
igazgató. BUDAPEST, NEW-YORK-PALOTA

NOVOTNY ANTAL

harangöntőde és
vasharanglábgyár
Temesvár, Gyár-
város.

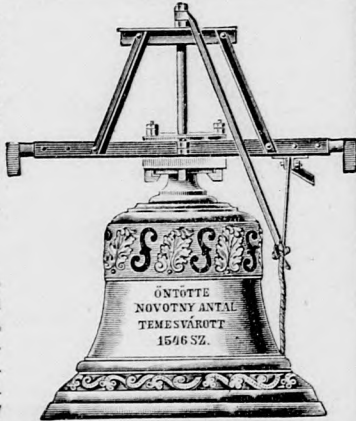
Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangesoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. — Különösen ajánlja saját találmányu

új modoru áfíyukasz- foff harangjait,

melyek felső részükön a hagedüéhoz hasonló 8 alakú nyílásokkal vannak ellátva s ezért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangnak, mint a régi modoruak. Ily szerkezetű 327

kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas koronákat, régi harangok ilyenekkel való újra szerelését és vertvas haranglábakat.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. — Az 1896. orsz. kiállításon milleriumi nagy éremmel kitüntetve. 38—59.

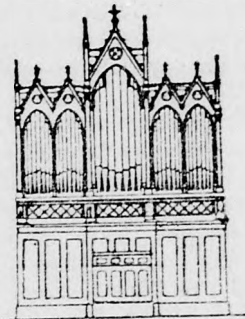
Orgonaépítési müintézet

Rieger Ottó

hazánk legnagyobb orgonájának (a király orgonájának a koronázási templomban) alkotója, villamos gépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest VII, Garay-utca 48

Cs. és kir. udvari szállító, a Ferenc József-rend lovagja. A párisi, bécsi, stb. kiállításokon kitüntetve. — Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikai) tartós, nemeshangu orgonákat szállít. 38 év óta 1600 orgonát — köztük a király orgonáját amely mű 80 változatú és villanyerőre van berendezve — szállított. — Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokat lelkiismeretes pontossággal teljesít

☞ Tervezeteket és mintarajzokat ☞
☞ kívánatra díjmentesen küld. ☞

pontos és
legjobb **ÓRÁK** 5 évi jófál-
lás melleff!

Egyházi szentfedények,

úrvacsora-kelyhek, keresztelő-kannák
☞ ☞ és medencék, borkancsók. ☞ ☞

Arany és ezüst ékszerek,

evő-eszközök, china-ezüst dísz tárgyak
☞ RÉSZLETFIZETÉSRE IS. ☞

Jutá-
nyos
árak!

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója

BUDAPEST, VII., Erzsébet-körút 29.

javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. ☞ Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

100—90